

خزان سلطان

تأملی در آینده سیاسی ترکیه

سونر چاغاتای

ترجمه علی کالیراد

(عضویت علمی دانشگاه تهران)

www.ketab.ir

انشادات نگارستان اندیشه

تهران ۱۴۰۰

سرشناسه: چاغاتای، سونر، ۱۹۷۰ م. Cagaptay, Soner.
 عنوان و نام پدیدآور: خزان سلطان: تأملی در آینده سیاسی ترکیه / نویسنده سونر چاغاتای؛ ترجمه علی کالیراد.
 مشخصات نشر: تهران: نگارستان اندیشه، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری: ۱۶۲ صفحه.
 شابک: 978-622-7754-36-0
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا .
 یادداشت: عنوان اصلی: A Sultan in Autumn: Erdogan Faces Turkey's Uncontainable Forces, 2021
 عنوان دیگر: تأملی در آینده سیاسی ترکیه
 موضوع: اردوغان، رجب طیب، ۱۹۵۴ - م. ترکیه -- سیاست و حکومت -- ۱۹۸۰ م.
 -- Politics and government -- Erdoğan, Recep Tayyip. Turkey
 شناسه افزوده: کالیراد، علی، ۱۳۶۱، مترجم
 رده بندی کنگره: ۶۰۵ DR رده بندی دیویی: ۳۲۰/۵۴۰۹۵۶۱ شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۴۴۷۶۱

www.ketab.ir

خزان سلطان

تأملی در آینده سیاسی ترکیه

نویسنده: سونر چاغاتای

مترجم: علی کالیراد

(عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)

نمونه خوانی: وحید دریاییگی

صفحه آرا: قاسمی (رها)

نوبت چاپ: نخست، ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: نصر

نشانی ناشر: م. انقلاب، ابتدای خ آزادی، خ بهزاد، شماره ۲۹، واحد ۷

تلفن: ۶۶۴۳۵۴۲۳ - ۶۶۴۳۵۴۱۶

www.cins.ir - info@cins.ir

فهرست مطالب

۹.....	دیباچه مترجم
۱۵.....	دیباچه نویسنده
۲۳.....	درآمد
۲۹.....	۱. رانده شده
۳۰.....	شخصیتی از زمان پاموک
۳۱.....	آشنایی با اسلام سیاسی
۳۳.....	۲. ترکیه اردوغان در یک نگاه
۴۱.....	۳. فاتح کمالیسم
۴۲.....	گسترانیدن ردای اسلام
۴۷.....	بهره گیری از روش های آناترک برای سرنگونی نظام
۴۷.....	رهبر اثرگذار
۵۱.....	۴. چهره های گوناگون اردوغان
۵۱.....	قوام بخش اقتصاد
۵۳.....	دموکرات مسلمان
۵۵.....	پوپولیست دگرستیز
۵۷.....	۵. بدترین دشمن اردوغان؟
۶۲.....	استادکار کباب ترکی
۶۵.....	از اتحاد تا دشمنی
۶۷.....	۶. چگونه پوتین دل اردوغان را به دست آورد و چگونه او با ما آن را از کف داد

- ۷۱..... اخوان المسلمین میانه رود در عرصهٔ عمل
- ۷۳..... موضوع سوریه
- ۷۵..... مشکلات باکردها
- ۷۷..... فرشتهٔ انتقام روسی وارد می شود
- ۷۹..... کودتایی که همه چیز را بین اردوغان و پوتین تغییر داد
- ۸۱..... پوتین کبیر
- ۸۳..... شراکت در سوریه
- ۸۷..... میان پوتین و بایدن
- ۸۷..... آیا ترکیه و روسیه متحد یکدیگر هستند؟
- ۸۸..... آنکارا، مسکو و پ. کا. کا
- ۹۰..... ایجاد توازن در لیبی
- ۹۶..... معامله در قفقاز جنوبی
- ۹۷..... بازی با پوتین
- ۹۹..... ایرانیان رعب آور
- ۱۰۱..... ادلب و پناهندگان
- ۱۰۲..... مدیریت روابط با بایدن
- ۱۰۳..... راضی نگه داشتن همزمان مسکو و واشنگتن
- ۱۰۵..... سونامی دموکراسی
- ۱۰۵..... کووید و سیاست کاخ
- ۱۰۹..... مقاومت دموکراتیک
- ۱۱۱..... کهولت حاکمیت
- ۱۱۲..... روندهای جمعیتی
- ۱۱۷..... نقشهٔ بازی اردوغان
- ۱۱۸..... استقبال از اصلاحات حین ساختن دشمنان جدید

تقویت انشعاب در احزاب مخالف	۱۱۹
چشم بستن بر سرکوب اپوزیسیون واقعی	۱۲۰
انتخاب بین دو حزب ملی گرا	۱۲۱
اهریمن سازی از حزب دموکراتیک خلق ها برای ائتلاف با حزب ایی	۱۲۲
جستن جنگ های جدید	۱۲۳
اعمال فشار بیشتر بر مخالفان	۱۲۴
سخت کردن شرایط برای مخالفان	۱۲۵
۱۰. او موفق خواهد شد؟	۱۲۷
آیا اپوزیسیون می تواند متحد بماند؟	۱۲۸
آغوش گشودن به عشق مفرط	۱۲۸
استفاده از برای حکمرانی خوب	۱۲۹
واکنش اروپا و آمریکا به اردو خان چه خواهد بود؟	۱۳۰
کشمکش های بالقوه با فرانسه	۱۳۱
اقدام بایند	۱۳۲
۱۱. میراث سلطان	۱۳۵
نمایه	۱۳۹
اشخاص	۱۳۹
جای ها	۱۴۱
احزاب، سازمان ها و فرق	۱۴۲
یادداشت ها	۱۴۵

دیباچه مترجم

طبق تقویم سیاسی جمهوری ترکیه، کمتر از یک سال ونیم دیگر، در اواخر بهار ۲۰۲۳م/۱۴۰۲ش، موعد انتخابات ریاست جمهوری و مجلس این کشور فرا می‌رسد. این انتخابات، فارغ از تغییر احتمالی زمان برگزاری آن، یکی از مهم‌ترین رخدادهای سیاسی در تاریخ معاصر ترکیه است که نقشی کلیدی در تعیین مسیر آینده این کشور، دست کم در سومین دهه قرن ۲۱، خواهد داشت. با توجه به ابعاد سیاست منطقه‌ای ترکیه، که اکنون از شمال آفریقا تا آسیای میانه و افغانستان، را در بر می‌گیرد، هر دگروگونی در حاکمیت این کشور بی‌گمان متضمن پیامدهای منطقه‌ای و بین‌المللی خواهد بود. سونر چاغاتای، کارشناس مسائل سیاسی ترکیه، که چهره‌ای شناخته شده در عرصه بین‌المللی به شمار می‌رود، همین موضوع، یعنی چالش‌های پیش روی رجب طیب اردوغان برای پیروزی در انتخابات آتی و همچنین مخاطرات و مسائلی که در

برابر احزاب سیاسی، اقشار اجتماعی و روابط خارجی ترکیه قرار گرفته را دست مایه کتابی مختصر با نام *خزان یک سلطان: رویارویی اردوغان با نیروهای مهازان‌پندیر ترکیه*^۱ قرار داد که در ماه‌های پایانی سال ۲۰۲۱ / ۱۴۰۰ توسط انتشارات تاواریس و انستیتوی واشنگتن برای سیاست خاور نزدیک^۲ منتشر شد. چاغاپتای، هم‌اکنون، مدیر برنامه مطالعات ترکیه در انستیتوی واشنگتن برای سیاست خاور نزدیک است؛ مؤسسه‌ای که به واسطه اثرگذاری بر دولتمردان ایالات متحده، از هر دو حزب دموکرات و جمهوری خواه، و نزدیکی اش به کمیته امور عمومی آمریکا و اسرائیل (آپیک) شهرت دارد. کتاب مزبور نیز طبعاً از منویات انستیتوی واشنگتن، به خصوص در اشارات اندکش به اسرائیل، خالی نیست که نمونه بارز آن، نام بردن از قدس به عنوان پایتخت اسرائیل و یا روایت ماجرای کشتی کمک‌رسانی «ماوی میلو» بدون کوچک‌ترین اشاره‌ای به اقدام غیر انسانی تل‌آویو در محاصره مردم غزه است. چاغاپتای، دانش‌آموخته دکتری تاریخ از دانشگاه ییل، با نگارش یک پژوهش شایان توجه تاریخی با نام *ترک کیست؟ اسلام، سکولاریسم و ناسیونالیسم در ترکیه نوین*^۳ (۲۰۰۶)، دربارهٔ تکوین هویت ملی ترک در اوایل دوران جمهوریت، کار خود را آغاز کرد اما در ادامه تمرکز خود را بر مطالعهٔ مسائل روز ترکیه نهاد. وی به سبب نوشته‌ها و سخنرانی‌های اش در رسانه‌ها و محافل بین‌المللی علیه فتح‌الله گولن و رجب طیب اردوغان همواره مورد انتقاد هواداران آنان بوده است. طی سال‌های اخیر، چاغاپتای دست به نگارش کتاب‌های

1. *A Sultan in Autumn: Erdogan Faces Turkey's Uncontainable Forces*

2. Washington Institute for Near East Policy

3. *Islam, Secularism and Nationalism in Modern Turkey: Who is a Turk?*

سلطان جدید: اردوغان و بحران ترکیه نوین^۱ (۲۰۱۷) و امپراتوری اردوغان: ترکیه و سیاست‌های خاورمیانه‌ای^۲ (۲۰۱۹) زده است که، در کنار کتاب حاضر، به واقع شاکله‌ای یکسان دارند و بازتاب‌دهنده یادداشت‌های رسانه‌ای نویسنده هستند. چاغاپتای آشکارا منتقد اقتدار اسلام‌گرایان در ترکیه، هوادار لیبرالیسم و خواستار ارتقای مناسبات آنکارا با غرب است و تحلیل‌ها و داوری‌های او نیز در همین راستا قرار می‌گیرد. نوشته‌های چاغاپتای، به مانند بسیاری از گزارش‌ها و تحلیل‌های سیاسی، خالی از موضع‌گیری، مصادره به مطلوب و وارونه‌نمایی نیست که مواردی از این دست در کتاب حاضر، در پاورقی‌های مترجم، مشخص شده‌اند. با توجه به جایگاه شغلی وی، چندان جای شگفتی نیست که او با رویکرد غرب‌گرایانه و از منظر منافع ایالات متحده به تحولات ترکیه و منطقه بنگرد و روایت‌های رسانه‌های جریان اصلی را در موضوعاتی همچون مسئله سوریه تکرار نماید. با این وجود، دست کم تلاش - یا ادعای تلاش - برای ارائه گزارشی منصفانه و واقع‌بینانه از دستاوردهای مثبت و منفی حکومت اردوغان برای ترکیه، کتاب حاضر را از برخی آثار مشابه که روایتی کاملاً یک‌سویه، له یا علیه، رئیس‌جمهور کنونی ترکیه دارند متمایز می‌سازد. هرچند، چاغاپتای بعضاً از جایگاه پژوهشگر عدول کرده و توگویی در چهارچوب یک جریان‌سازی رسانه‌ای، آگاهانه، به ارائه تصاویری ناقص از وقایع دست زده

1. *The New Sultan: Erdogan and the crisis of modern Turkey*

مشخصات ترجمه فارسی: سونر کاگاپتای [کذا]، سلطان جدید: اردوغان و بحران ترکیه مدرن، ترجمه مهدی قراچه‌داغی، تهران: نسل نواندیش، ۱۳۹۶.

2. *Erdogan's empire: Turkey and the politics of the Middle East*

مشخصات ترجمه فارسی: سونر چاپتای [کذا]، امپراتوری اردوغان: ترکیه و سیاست خاورمیانه، ترجمه حمید هاشمی کهندانی، تهران: کوله‌پشتی، ۱۳۹۹.

است. از این منظر، تأکید او بر معرفی اسلام‌گرایی به مثابه نیرویی واپس‌گرا و تهدیدآفرین برای جامعه ترکیه تأمل‌برانگیز است.

برخی پیش‌بینی‌های چاغاپتای در این کتاب برای سال ۲۰۲۱، مانند اقدام اردوغان در ایجاد گشایش سیاسی یا بهبود روابط آنکارا و واشنگتن، البته محقق نشد. وی در مقاله‌ای که با عنوان «بازی آخر اردوغان» در ژانویه ۲۰۲۲ در وبگاه مجله فارن/فرز منتشر کرد با اشاره به افزایش فشارها بر مخالفان، تهدید اردوغان به اخراج سفرای غربی، اصرار بر کاهش نرخ بهره و در نتیجه سقوط بی‌سابقه لیر، و پیش‌بینی عبور تورم از بیست درصد در سال ۲۰۲۲، پیروزی رئیس‌جمهور ترکیه در انتخابات پیش‌رو را بسیار سخت دانست. بر این اساس، وی از دو سناریوی احتمالی در برابر اردوغان سخن گفت: ابطال نتایج انتخابات در صورت شکست و استفاده از پلیس و هواداران خود برای سرکوب اعتراضات، و یا پیش‌دستی برای تقلب در انتخابات. در هر دو صورت، ترکیه با بحران داخلی و بروز درگیری‌های خیابانی مواجه خواهد شد. چاغاپتای در انتهای مقاله خود، دوراهکار برای جلوگیری از بروز بحران در ترکیه پیشنهاد می‌دهد: تضمین مصونیت قضایی اردوغان و نزدیکانش در صورت شکست در انتخابات از سوی رهبران احزاب مخالف؛ و مداخله ارتش در جابجایی مسالمت‌آمیز قدرت البته تحت نظارت و رصد ایالات متحده و اتحادیه اروپا. وی راهکار نخست را بعید و راهکار دوم را مخاطره‌آمیز دانست اما «این راهبرد [مداخله ارتش]، بهترین گزینه موجود برای جلوگیری از اضمحلال گسترده و سریع دموکراسی در ترکیه است»^۱ (تأکید از ماست).

1. <https://www.foreignaffairs.com/articles/middle-east/2022-01-04/erdogans-end-game>